

Legenda

Legenda je **stredoveký epický žáner s náboženskou tematikou**. Mohla mať **veršovanú alebo prozaickú podobu**. Legenda obsahovala **životné príbehy svätcov so zázračnými a fantastickými motívami, prvkami**. Sčasti pripomína povest, lebo opísané udalosti majú svoj reálny základ, ale oproti povesti legenda má vždy náboženský ráz. Nereálne, zázračné prvky zohrávajú v nej väčšiu úlohu ako v povesti. Hlavnou postavou je vždy svätec, ktorý veľa trpí a často aj zomiera mučeníckou smrťou. V legende sa opisujú aj rôzne zázraky, odriekavý spôsob života, sebatrýznenie a pod.

Zo stredovekých legiend sú v našej literatúre najznámejšie staroslovienske *Moravsko-panónske legény* (Život Konštantína, Život Metoda) a latinská *Legenda o sv. Svoradovi a Benediktovi*.

Legény boli v stredoveku veľmi obľúbené, vydávali sa aj samostatné zbierky legiend. Čítali sa tak ako v súčasnosti romány a novely. Neskôršie záujem o ne ochaboval, resp. stali sa súčasťou ľudovej slovesnosti. Ľud si tieto rozprávania prispôboval vlastnému chápaniu a svojim predstávam. Tak vznikali ľudové legény.

Lyríka

je jeden zo základných literárnych druhov (popri epike a dráme). **Vyjadruje** subjektívne autoro-rove **pocity, myšlienky, nálady** (chýba v nej dej).

Lyríka je v prvom rade básnickým druhom. Lyrické výpovede v próze (básne v próze) sú len okrajovou výnimkou.

Od obdobia romantizmu prenikala lyríka i do epiky, najmä do epiky veršovanej (lyrickoepické básne). Aj lyríka si vytvorila svoje ustálené žánre (óda, elégia, hymnus, žalm, epigram a pod.). Udržali sa do obdobia romantizmu. Od obdobia romantizmu sa už lyríka nedala ohraničiť rámcom starých lyrických žánrov, hoci niektoré z nich sa v zmenenej podobe uchovali dodnes.

Od obdobia klasicizmu sa lyríka nečlení podľa žánrov, ale **podľa prístupu autora ku skutočnosti**. Podľa toho **rozoznávame lyríku náladovú** (impresívnu), **opisnú** (deskriptívnu) a **úvahovú** (reflexívnu).

Podľa iného členenia sa lyríka **podľa témy** delí na **lyríku osobnú** (intímnu), **prírodnú** a **spoločenskú**. Tieto typy sa obvykle nevyskytujú v čistej podobe. Od prírodných opisov, či záznamu intímnych pocitov môže básnik prechádzať k závažným všeobecne ľudským, spoločenským a politickým problémom.

Metafora

je **nepriame, obrazné pomenovanie**, ktoré **vzniká prenášaním vlastností a významov na základe podobnosti**. Keď sa prenášajú vlastnosti ľudí na neživé predmety alebo pojmy, hovoríme o personifikácii (*megszemélyesítés*). **Personifikácia je najbežnejším druhom metafory** (*vietor sa hnevá, slnko starne, noc kráčala, slnko sadá atď.*).